

S-A PRĂBUȘIT BISERICA FĂRĂ MORMINTE AD MEMORIA MĂNĂSTIRII VĂCĂREȘTI

Emma Mădălina Georgescu

Autorul acestor rânduri, își permite astăzi, în zi de sărbătoare națională (1 decembrie) să aducă un modest omagiu Bisericii Ortodoxe Române, arheologilor, antropologilor și constructorilor care au avut puterea și decența să opună demolatorilor culturii și sufletului oamenilor acestui pământ, demnitate tragediilor Brâncovenilor și a tregediilor postume a Mavrocordaților, a Hierăștilor de la Biserica Sfânta Vineri, a cimitirelor din Crângași, Buda, Mihăilești, ori Doreanu cu superba bisericuță – ca un paraclis Domnesc – ce urma să fie acoperită de ape. Nu voi mai aminti detaliat pe cei care-și ridicau familiile din cimitire fortuit, precum Caterina Josefa Ionescu-Tulcea cu care am plecat tocmai la Bucova pentru a o depune pe sora sa în cimitirul satului (în cripta familiei), care avea o superbă biserică, un „Domo din Milano” în miniatură unde și-a regăsit în bancă cartea de rugăciuni a copilăriei.

Și, nu odată, gândurile mele s-au întors între cei rămași în clisă, ce nu aveau familii, ce parcă se rugau de noi să nu-i lăsăm singuri.

Morții visează urât pe la noi

Morții visează urât pe la noi
Se tot zbat să iasă din război
Evadați cu cătușe de pământ
Ce duc mâna spre infinit.

Urlă și plâng, plâns de copilă,
Mănâncă și-nghit nopți de april
Nu se cunoaște unde a fost mortul
Și unde a plâns viul.

Sunt frumoși morții la noi
Dar visează urât, ca și noi
Vis zgribulit și bătut
De vremea timpului din sită căzut.

Și morții se roagă de noi
Că e vremea morților printre vii.
Morții visează utât pe la noi
Morții se zbat prin noroi să iasă prin noi.

Întorcându-mă cu gândul la Josefa Caterina, ca deținut politic, ea a fost cea care (după spusele dânei) a încercat o înregistrare a cărților cât a mai rămas în biblioteca Mavrocordaților, după ce aproximativ 110 ani de badjocoră, ca penitenciar, care din 1864 a făcut parte dintre monumentele istorice expropriate (motiv de demisie a Ministerului Cultelor de atunci, Alexandru Odobescu).

Din momentul în care Ministerul de Interne a cedat Direcției Monumentelor Istorice Mănăstirea Văcărești, Josefa Caterina Ionescu-Tulcea a fost transferată în alt penitenciar (și biblioteca de asemeni). Pentru Mănăstirea Văcărești au urmat câțiva ani de muncă entuziastă de restaurare a sfintei biserici, de tineri entuziaști. Cercetările din zonă, curte și exterior au elucidat unele probleme, publicate la vremea respectivă de Muzeul de Istorie și Artă a Municipiului București.

În 1977, după desființarea fortuită a Direcției Monumentelor Istorice, arheologi și arhitecți se întrebau „încotro?”. Același destin au avut și cei cu „mâini

meșteșugite” din tată în fiu ce ridicau sfinte biserici, loc de închinăciune precum Meșterul Zăpadă, căruia pentru iscusința și ingeniozitatea cu care își folosea mâinile de aur îi închin următoarele panseuri:

Mâinile

Mâinile, aceste două unelte
Ce le întrebuițăm cu drag,
La ridicat sfinte biserici
Cu care ne cățărăm sus pe cruci
Unde ne este scris destinul

Mâinile două fășii din trupul
Bătut de ani și de erori
În dorul nostru cel lumesc
Doi am fost și murim unul
Mâinile – cuvânt bifurcat

Meșterul Zăpadă după câteva restaurări reușite la Biserica Domnească de la Câmpulung Argeș și la Mănăstirile din zona subcarpatică munteană, i s-a pierdut urma. Și, ca el vor fi fost mulți.

Mănăstirea Văcărești, abandonată prin dispoziții oficiale, a suferit o degradare lentă (mai ales prin decaparea exteriorului), ca și imensul material de construcții, abandonat și el în curte. Autorii acestor distrugerii au dispărut în negura timpului.

Și astfel, treptat, Mănăstirea Văcărești a fost inclusă într-un plan diabolic de sistematizare a orașului fără drept de apel. Prin dărâmarea turlor, a devenit o clădire laică asupra căruia se putea acționa după bunul plac al demolatorilor.

Când am ajuns noi la biserică, se putea intra peste cărămizile de moluz înăuntru. Sărmana fusese despuiată de toate podoabele știute de noi. Crucile de pe turne erau trântite în spatele altarului complet demontat. „Cina cea de Taină” și picturile ce se mai puteau repara, erau singurele podoabe la ora respectivă, ce nu fuseseră încă luate. Mormintele erau goale ca și la Cotroceni, oseminte de om și spre marea mirare a mea și de animale erau risipite pe jos („care de unde?”) prin moluz.

Mai multă badjocoră și durere nu putea îndura Perla Balcanilor – Mănăstirea Văcărești. Afară, crucile vechiului cimitir, aproape atingeau prin înclinare pământul, ca și cum ar fi vrut să-i apere pe cei din adâncul gliei. În iarna lui 1986-1987 inevitabilul, cu toate intervențiile arheologilor și istoricilor s-a produs:

S-a prăbușit biserica fără morminte

Se bat mormintele
Pe un loc mai în față
S-admire sbârcita de viață

Sunt morminte de șoaptă
Făcute din zi și din noapte
Care din ele a ta frunte e

Cusută la față cu ață de la castele.
Sunt morminte cumiți
Scrise de sfinți

Sărutul de azi și de ieri e.

Sunt morminte de cuvinte
În care plâng părinți
Cu lacrimi de sfinț
Ce le place să stea pe vine

La pândă, să sară în minte
Mintea poezilor este plină de morminte.

Și iată că între ieri și iarnă
S-a prăbușit biserica fără morminte
Și sufletul fără cuvinte.

Și astăzi, după aproape 15 ani, când urc vechile scări, traversez Alea Castanilor unde negustorii te îmbie cu marfă. Dar eu merg până la capătul aleii și privesc câmpul imens, plin de bălării și sper să văd nu rândurile de chilii, colonadele care se succedau de-a lungul incintei făcând loc caselor domnești și stăreției, ci măcar un modest loc de închinăciune pentru cel ce a fost principele Mavrocordat Nicolae. Oare când se va întâmpla această minune, care părea să fie pe drumul cel bun în 1992. Când?

În mintea mea stăruie ultima imagine, când poarta grea s-a închis cu un scrâșnet pe role acoperindu-mi vederea Mănăstirii Văcărești, ce ca o pasăre cu aripi frânte stătea zgribulită așteptându-și sfârșitul, privind tristă la picturile expuse la capătul aleilor pe scânduri de pictorii care se chinaseră să le conserve pentru posteritate. Imaginea luată de Radu Ciuceanu numind-o „un copil în fața pușcăriei” va persista de-a lungul timpurilor în memoria mea. El a rămas cu ea (ca și cu Sfânta Vineri) până când „ultimii fulgi” au zburat. Nu există tristețe mai mare pentru acest om, căruia cândva, cu mulți ani în urmă, aceleași porți au scrâșnit cumplit închizându-l în spatele porților întru ani grei marcându-i viața.

Ținem să aducem mulțumirile noastre arheologilor delegați, care au permis accesul nostru în zone fierbinți: Mihai Vodă, Sfânta Vineri, Mănăstirea Văcărești, Sfântul Ion – Piața Unirii, Crângași, Biserica Capra, Ordoreanu, Poșta, etc., doamnei Catarina Josefa Ionescu-Tulcea care s-a aplecat cu gingăsie asupra studiilor mele și nu în ultimul rând antropologului Laurenția Georgescu care mi-a sădit în suflet dragostea de glie, respectul pentru istoria și poporul acestei țări.

Aduc mulțuirile noastre coordonării științifice a Muzeului „Ștefan cel Mare”, care ne-a sprijinit în mod deosebit, pe noi cei tineri.

Bibliografie selectivă

1. Istoria României, vol I-II, București, 1962-1963
2. Grigore Ionescu - „București”, București, 1938
3. Lidia Anania și colab. – „Biserici osândite de Ceaușescu”, - București 1977-1989 – București 1995 (și bibliografia)
4. Liana Birciurescu- „Cercetarea și punerea în valoare a monumentului Mănăstirea Văcărești”, Revista Muzeelor, nr. 2/1979
5. Dinu C. Giurescu- „The razing of Romania's Past”
6. Emma Mădălina Georgescu – „Gândurile mele” – sub tipar 2001 (versificația din text aparține autoarei)